

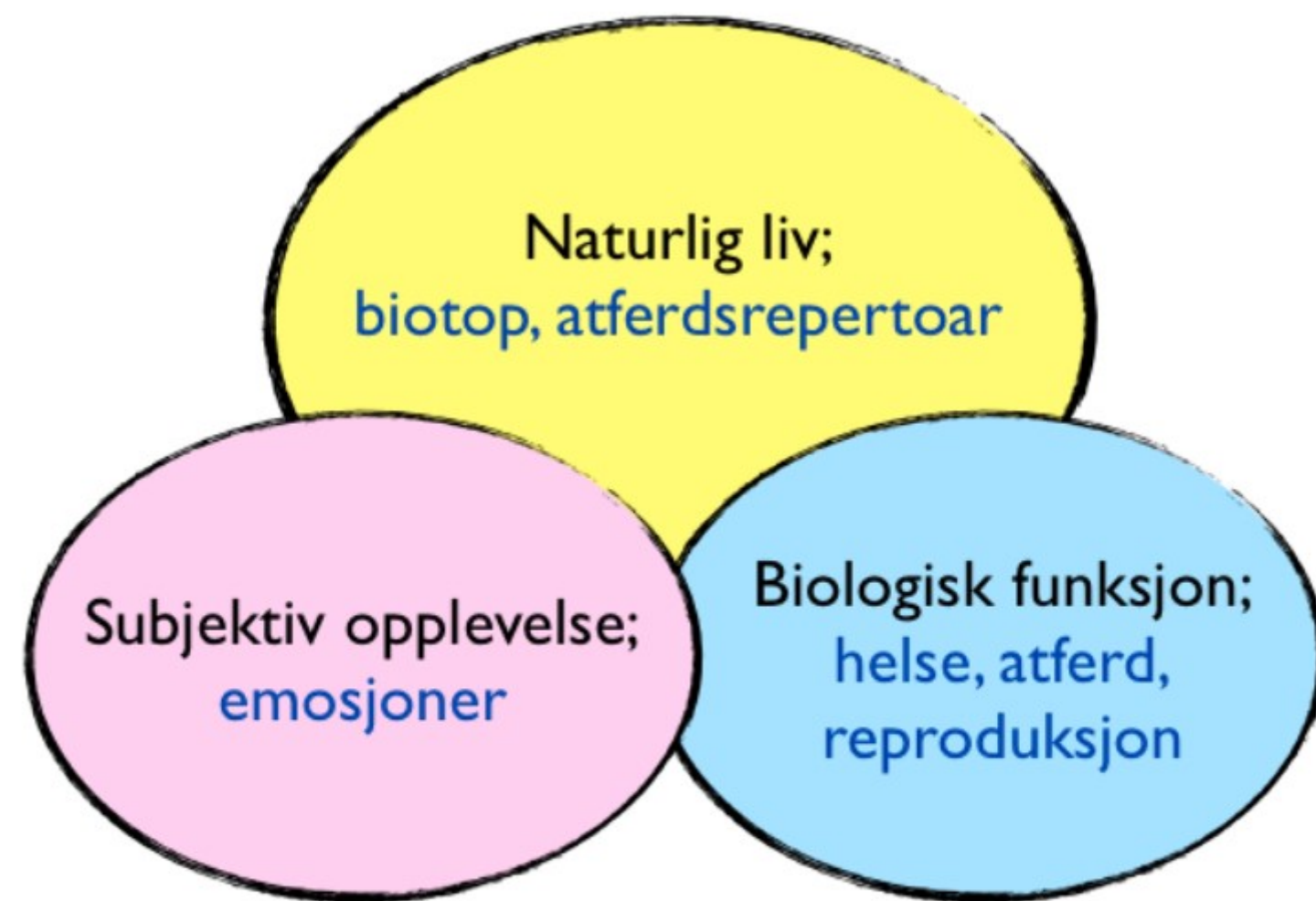
N O R S Ø K

Norsk senter for økologisk landbruk

Dyrevelferdsmelding – innspill fra NORSEK

08.06.23
Turid Strøm

Dyrevelferd – Hva er det?

Dyrevelferdens tre dimensjoner som viser viktige aspekter ved hva dyrevelferd er. Etter: Vonne Lund.

1. *Biologisk funksjon* – hvorvidt helsen er god, og om atferden er normal.
2. *Naturlig liv* – hvorvidt dyret lever i en naturlig biotop, et miljø «miljø» som er naturlig for dyrearten, der dyret viser et bredt atferdsrepertoar som er naturlig for arten.
3. *Subjektive opplevelser* – hvordan dyret selv opplever sin situasjon, noe vi kan vurdere ut fra hvorvidt det viser positive eller negative emosjoner «emosjoner», følelser «følelser».

Grunnprinsippene i økologisk landbruk

(Fastsatt av IFOAM – Organics International)

Økologiprinsippet:

Økologisk landbruk skal bygge på levende økologiske systemer og kretsløp, arbeide med dem, etterligne dem og hjelpe til å bevare dem.

Helseprinsippet:

Økologisk landbruk skal opprettholde og fremme helsa til jord, planter, dyr, mennesker og jordkloden som en udelelig helhet.

Rettferdighetsprinsippet:

Økologisk landbruk skal bygge på relasjoner som sikrer rettferdighet når det gjelder vårt felles miljø og mulighet for livsutfoldelse.

Varsomhetsprinsippet:

Økologisk landbruk skal drives på en ansvarlig og varsom måte for å ta vare på miljøet og beskytte helse og velvære for nåværende og fremtidige generasjoner.

Landbruks- og matdepartementet

Strategi

Nasjonal strategi for økologisk jordbruk

Nasjonal strategi 2018-2030

**«Praktisk erfaring fra de økologiske gårdene
og FoU-arbeid knyttet til økologisk jordbruk
har overføringsverdi til det konvensjonelle jordbruket».**

«Spydspissfunksjon»

Økologisk husdyrproduksjon:

Det er et mål i økologisk produksjon å ivareta god dyrevelferd, og spesielt å oppfylle dyrenes artsspesifikke adferdsbehov.

Økologiforskriften:

Krav til inneareal

Krav til løsdrift, utegange og beiting

Krav til mjølkefôring kalver og samvær ku og kalv

Krav til valg av kyllingraser og slaktealder

+++++++

Svin- og fjørfe og utendørs dyrehold:

- gir mulighet for artsspesifikk adferd, mer mosjon → positivt for dyrevelferd og dyrehelse
- større risiko for parasitter og smittsomme husdyrsjukdommer???

Hvor stor er denne risikoen, hva er avbøtende tiltak???

Foto: Steffen Adler

Foto: Kristin Sørheim

Uteområde til gris:

- trær/skogsareal
- beitemulighet
- store deler av arealet må kunne holdes tørt
- tørre og lune liggeplasser
- flyttbare hytter med rikelig med strø
- elektriske gjerder
- flyttbare fôrautomater eller fôringstroer m/tak
- gjørmegrad og avkjøling
- stort nok areal til roting og løping
- vegetasjonsbelter mot vassdrag for å unngå forurensning
- mulighet for temperaturregulering
- avle fram robuste dyr som tåler uteliv
- utearealet bør «kvile» hvert 2. år for å redusere smittepress
- følge anbefalinger for vaksinerings og parasittbehandling
- disponibel nødløsning dersom dyren må holdes inne pga smittefare

Økologisk svinehold og nytt regelverk

Hvordan sikre grisen et trygt og attraktivt uteområde?

NORSØK RAPPORT | VOL. 7 | NR. 2 | 2022

Kristin Marie Sørheim og Berit Marie Blomstrand, NORSØK

Uteareal til slaktekylling:

- Etablerte planter som gir skjerming, ly og fôropptak
- Eventuelt etablere kunstig skjerming/ly
- For å redusere smitterisiko bør arealet kvile hvert 2. år
- Velge robuste raser som er tilpasset utedrift
- Vurdere ulike alternativ for flyttbare hus
- Dyra må kunne stenges inne ved behov – da tilgang til lufteveranda

Innovative driftssystemer for økologisk kylling

NORSØK RAPPORT | VOL. 6 | NR. 14 | 2021

Forfattere: Sørheim, K., Johansen, J. R. E., Pedersen, S. F., Ebbesvik, M., NORSØK & Adler, S, NIBIO

Utegange okser og kastrater:

Økologiregelverket:

Krav til tett og tørt liggeareal

Okser og kastrater skal ha tilgang til beite, okser over ett år kan ha luftegård

- Oppfôring av okser i ammekuproduksjon
- Oppfôring av innkjøpte okser fra melkeproduksjon
- Løsning for kastrater
- Forslag til ombygging/tilpasning av eksisterende fjøs med melkeproduksjon og oppfôring av okser
- Fem løsningsforslag for nybygg med luftegård

Burde det vært krav til mjukt liggeareal?

Økologisk kjøttproduksjon på okser og kastrater

- Muligheter, utfordringer og ulike løsninger

NORSØK RAPPORT | VOL. 5 | NR. 14 | 2020

Forfattere: Kristin Sørheim & Juni Rosann E. Johansen, NORSØK, Knut Berg, Tilde Sæther, Julie Wiik, NLR

Økt samvær mellom ku og kalv

Ku og kalv sammen i lengre tid både inne og på beite gir dyra mulig til å utøve naturlig adferd

- **Hvor lege skal ku og kalv gå sammen?**
- **Hvordan skille ku og kalv må en måte som ikke stresser dyra for mye**
- **Hvor stor er gevinsten på kalvetrivsel, helse og tilvekst?**
- **Hvordan skal bonden få dekt inn de ekstra kostnaden?**

Pågående prosjekt: SUCCEED skal bidra til at melkekyr og kalver kan få være mer sammen gjennom å utvikle vitenskapelig baserte og praktiske løsninger for dette tilpasset dagens og morgendagens fjøs og beitebruk.

Samarbeid mellom: Veterinærinstituttet, NORSØK, NLR, Ruralis, NIBIO, TINE, Geno, Felleskjøpet Agri AS, Norgesfôr, DeLaval AS, Nofence - Norsk beiteteknologi, Sveriges landbruksuniversitet og Thünen Institutt for økologisk landbruk, Tyskland

Kalvelykke

Erfaringer og løsninger i fjøs og på beite for økt samvær mellom melkeku og kalv

NORSØK RAPPORT | VOL 7 | NR. 11 | 2022

Kristin Marie Sørheim og Juni Rosann Engelen Johansen (NORSØK), Steffen Adler (NIBIO), Bjørn Steinar Skarbø (NLR Nordvest), Yanran Cao (NTNU), Oscar Hovde Berntsen (Nofence) og Vegard Flovik (Axbit)

**Konklusjon: Vurder det som er gjort i økologisk landbruk
– og bygg på løsninger som er utprøvd av bønder i tillegg til resultater fra forskningsprosjekt**

NORSØK Rapport og NORSØK Faginfo finner du her:

NORSØK RAPPORT:

Økologisk svinehold og nytt regelverk – Hvordan sikre grisen et trykt og attraktivt uteområde? NORSØK Rapport nr 2, 2022

<https://orgprints.org/id/eprint/44606/1/NORS%C3%98K%20Rapport%20Vol.7%20Nr.2%202022.pdf>

Innovative driftssystem for økologisk kylling, NORSØK Rapport nr 14, 2021

<https://orgprints.org/id/eprint/43315/1/NORS%C3%98K%20Rapport%20Nr.6%20Vol.14%202021.pdf>

Kalvelykke – Erfaringer og løsninger i fjøs og på beite for økt samvær mellom melkeku og kalv, NORSØK Rapport nr 11, 2022

<https://orgprints.org/id/eprint/45740/1/NORS%C3%98K%20Rapport%20nr%2011%20Vol%207%202022%20Kalvelykke.pdf>

Tett liggeareal til økologisk sau – Praktiske fjøsløsninger NORSØK rapport nr 12, 2017

<https://orgprints.org/id/eprint/32531/1/NORS%C3%98K%20Rapport%20nr.%2012%202017%20Tett%20liggeareal%20til%20%C3%B8kologisk%20sau.pdf>

Økologisk kjøttproduksjon på okser og kastrater – Muligheter, utfordringer og løsninger, NORSØK Rapport nr 14, 2020

<https://orgprints.org/id/eprint/38745/1/NORS%C3%98K%20Rapport%20nr%2014%20Vol%205.pdf>

NORSØK FAGINFO:

Frilandsgris- Eksempler på gode løsninger for økologisk grisehold og frilandsgris generelt, NORSØK Faginfo nr 7, 2022

<https://orgprints.org/id/eprint/45745/1/NORS%C3%98K%20Rapport%20Nr%207%20Vol%207%20Frilandsgris.pdf>

Løsninger for ku-kalv samvær i fjøs – praktiske løsninger, NORSØK Faginfo nr 6, 2022

<https://orgprints.org/id/eprint/45744/1/NORS%C3%98K%20Faginfo%20nr%206%20Vol%207%202022%20L%C3%B8sninger%20for%20ku-kalv-samv%C3%A6r%20i%20fj%C3%B8s.pdf>

Økologisk kyllingproduksjon – Noen eksempler på driftsbygninger og tilrettelagt uteareal, NORSØK Faginfo nr 5, 2022

<https://orgprints.org/id/eprint/45743/1/NORS%C3%98K%20Faginfo%20nr%205%20Vol%207%202022%20%C3%98kologisk%20kyllingproduksjon.pdf>

Økologisk kjøttproduksjon på okser og kastrater – praktiske løsninger NORSØK Faginfo nr 4, 2022

<https://orgprints.org/id/eprint/45741/1/NORS%C3%98K%20Faginfo%20nr%204%20Vol%207%20%C3%98kologisk%20kj%C3%B8ttproduksjon%20p%C3%A5%20okser%20og%20kastrater%20ny.pdf>

Mer faginfo om dyrevelferd i økologisk landbruk på www.norsok.no og www.agropub.no